UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianae, 1661

De Clandestina Desponsatione. Titvlvs III.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62953

Visual Library

poterit ducere in uxorem, & S. viro legitimo copulari: poſt ſeparationem verò, pro vitando populi ſcandalo, utrique ad tempus eſt pœnitentia injungenda. Si verò legitimè conſtaret ipſam S. ab eo ſive poſt, ſive antea cognitam extitiſſe, neutri, vivente altero, dabitur licentia contrahendi. Remanebit ergo Guillelma cum M. impoſita ipſi M. ad tempus pœnitentia competenti, qui pro ſua opinione ſola Guill. (judicio eccleſiæ non requiſito) dimiſit.

CAP. XIII.

Accuſari non poteſt matrimonium, quod non eſt, ut ſi cum minori ſeptennio ſit contractum: denunciari tamen poteſt impedimentum, ne contrahatur in poſterum.

Innocentius III. *C. & P. quondam filiis Malebranca.* a

AD diſſolvendum *b*, quod factum fuerat inter I. & S. [1 & ſ.] Accuſatione pro puella ſuper conſanguinitate propoſita, præfatus I. multas exceptiones propoſuit: per quas nitebatur vos ab accuſatione multipliciter removere: [2 & ſ.] Interloquendo pronunciavimus, inter juvenem & puellam nec matrimonium nec ſponſalia fuiſſe contracta: cùm conſtet puellam nondum ad ſeptennium perveniſſe. Quocirca nec accuſatio locum habebat, cùm non eſſet, quod poſſet legitimè accuſari. Denunciari tamen poterat conſanguinitas, ut interdiceretur matrimonium contrahendum. Ad denunciationem ergo legitimè probandam terminum adſignamus, ſalvis exceptionibus non ſolùm propoſitis, ſed etiam proponendis. Ne verò quicquam in puellam interim adtentetur, auctoritate Apoſt. interdicimus, ne in negotio de novo procedatur ulterius, donec vel à denunciatione ceſſetur, vel ea probata ordine judiciario procedatur. Quòd ſi contra interdictum noſtrum in præjudicium ipſius aliquid fuerit adtentatum, id *c* irritum eſſe decernimus, & viribus omninò carere.

[1 *Filiam quondam M. ſuper matrimonio contrahendo, in noſtra & fratrum noſtrorum præſentia fuit propoſitum, quòd cùm dicta puella nondum ad ſeptennium perveniſſet, de ipſa nec matrimonium contrahi, nec ſponſalia potuerunt: defuit etiam conſanguineorum aſſenſus, qui præcipuè ſunt in talibus requirendi: quòd & ſi ætas ſufficiens extitiſſet, & conſanguineorum interveniſſet aſſenſus, perſonæ tamen non ſunt idoneæ ad matrimonium contrahendum, linea conſanguinitatis obſtante.*]

[2 *Cumq; ſuper exceptionibus ipſius fuiſſet diutius diſceptatum, auditis & intellectis quæcunq; fuerunt hincinde propoſita, de conſilio f. n.*]

CAP. XIV.

Si quis per verba de præſenti contrahit cum impubere, in qua ætatem malitia non ſupplet, intelligitur non matrimonium, ſed ſponſalia contraxiſſe, etiam ſi ſubarratio interceſſerit.

Idem *Epiſcopo Abbaten.* d

TVæ nobis *e* exhibitæ literæ continebant, quòd quidam filiam ſuam circiter xii. annos habentem, cuidam nobili deſponſavit, qui ſubarravit eandem, conſenſu mutuo accedente: [1 & ſ.] Quia verò nobis conſtare non potuit, cujus ætatis eſſet puella, cùm eidem viro extitit deſponſata, cùm dicatur, quòd circiter xii. annos habebat, utrum ne prudentia tunc in illa ſuppleret ætatem: reſpondemus, quòd ſi puella nubilis non erat ætatis, cùm ſæpè fatus *f* vir deſponſavit eandem, & ætatem in ea prudentia non ſupplebat, proculdubio inter eos non conjugium, ſed ſponſalia contracta fuerunt, quamvis ab ipſo viro eadem fuerit ſubarrata.

[1 *Super nuptiis aliquantulum prorogatis, pater puellæ viam univerſæ carnis ingreſſus eſt, eo autem rebus humanis* [illegible] *pto, puellæ avunculus ſupradictæ ipſam alteri matrimonio* [illegible] *vit, & ille qui prius deſponſaverat eandem, cum ipſa* [illegible] *contraxit. Tuus autem prædeceſſor attendens, quòd* [illegible] *poterat permanere, cujus filiam legitimè deſponſaverat,* [illegible] *divortii ſententiam promulgavit. Poſtmodum autem* [illegible] *viro ſecundo, qui ſupradictam puellam duxerat in uxorem,* [illegible] *ſe tertio copulavit, illo vivente qui prius eam deſponſave*[illegible] *rum, tam ipſa quàm vir idem te duxerunt humiliter* [illegible] *utrum licitè valeant commorari: tu verò deliberatione* [illegible] *ſpondiſti, quòd primo ſponſo vivente alter non potuit* [illegible] *lari. Sed quia tua eccleſia poſtulavit, ut ſuper hoc ſed.* [illegible] *conſuleres, procedere diſtuliſti, nobis humiliter ſupplicans,* [illegible] *hoc tibi reſcribere dignaremur.*]

DE CLANDESTINA DESPONSATIONE.

TITVLVS III.

CAP. I.

Pro clandeſtino matrimonio non præſumitur, ſed illi [illegible] *incumbit onus probandi.*

Ex concilio Arelaten.

SI quis clàm deſponſaverit aliquam, & mulier vel vir negat hujuſmodi deſponſationem: [illegible] probatio.

CAP. II.

Qui matrimonium clandeſtinè contraxerunt, [illegible] *utroq;, non adparente legitima exinde probatione,* [illegible] *ab eccleſia non compelluntur: & ſi illud publicaverint,* [illegible] *conſpectu eccleſiæ factum comprobabitur, niſi ratio* [illegible] *ſit, quæ impediat. h. d. litera inhærendo.*

Alexander III. *Beluacen. Epiſcop.*

QVòd *b* nobis: [1 & ſ.] Si enim matrimonia occultè contrahuntur, quòd exinde legitima [illegible] tio non appareat: ii, qui ea contrahunt, ab eccleſia [illegible] ſunt aliquatenus compellendi. Verùm ſi perſonæ [illegible] trahentium hæc voluerint publicare, niſi [illegible] cauſa præpediat, ab eccleſia recipienda ſunt & [illegible] banda, tanquam à principio in eccleſiæ conſpectu contracta.

[1 *Ex tua parte ſignificatum eſt, ut de clandeſtinis* [illegible] *moniis diſpenſare deberemus, non videmus quæ diſpenſatio* [illegible] *his ſit.*]

CAP. III.

Cùm matrimonia ſunt contrahenda, debent per Presbyteros in eccleſia edicta proponi, adſignato termino, intra quem, qui [illegible] *rit impedire, impedimentum opponat: & ſi probabilis* [illegible] *fuerit de impedimento, interdicatur matrimonium,* [illegible] *gnoſcatur. hoc primo uſq; ad §. Si quis.*

Innocentius III. *in Concilio generali.* *c*

CVm inhibitio copulæ *d* conjugalis [illegible] tribus gradibus revocata, eam in aliis [illegible] ſtrictè ſervari. Vnde prædeceſſorum noſtrorum [illegible] inhærendo, clandeſtina conjugia penitus [illegible] prohibentes etiam, ne quis ſacerdos talibus [illegible] præſumat. Quare ſpecialem quorundam [illegible] ſuetudinem ad alia generaliter prorogando, [illegible] ut cùm matrimonia fuerint contrahenda, [illegible] per Presbyteros publicè proponantur *e*, [illegible] termino præfinito: ut intra illum, qui voluerit & [illegible] rit, legitimum impedimentum opponat, & ipſi Presbyteri nihilominus inveſtigent, utrum aliquod [illegible]

---

a *Al. Malabranca.* b *C. 1. eod. tit. in 3. comp. vid. Sotum ca. ſuperiori citatum.* c *illud.* d *Abertaden. al. Albertaden. al. Albeten. al. Abbataden.* e *Ca. 2. eod. tit. in 3. comp. vid. Cova. in epit. 4. Decret. part. 1. c. 4. §. 2. num. 2.* f *ſæpè præfatus, al. ſæpè dictus.*

a *Clandeſtinas deſponſationes & conjugia* [illegible] *cit conc. Trid. ſeſſ. 24. de refor. matr. c. 1. unde ceſſant hæc* [illegible] *rum altercationes interpretum.* b *C. 3. eod. tit. in 1. comp.* [illegible] *conc. Lat. p. 50. c. 17.* c *Scilicet Lat. c. 51.* d *Can.* [illegible] *matr. in 4. comp.* e *proponantur.*

dimentum obſiſtat. Cùm autem apparuerit probabilis conjectura contra copulam contrahendam, contractus interdicatur expreſsè, donec quid fieri debeat ſuper eo, manifeſtis conſtiterit documentis.

Si in gradu prohibito matrimonium clandeſtinè vel contra interdictum, de quo ſuprà, contractum fuerit etiam per ignorantes de impedimento, nati ex illo matrimonio ſunt illegitimi. Idem eſt ſi ambo parentes ſciunt impedimentum matrimonii, licet in conſpectu eccleſiæ contrahant. h.d. uſq; ad §. Sanè. Ab.

Si quis verò hujuſmodi *a* clandeſtina vel interdicta conjugia inire præſumpſerit, in gradu prohibito etiam ignoranter, ſoboles de tali conjunctione ſuſcepta, prorſus illegitima cenſeatur, de parentum ignorantia nullum habitura ſubſidium: cùm illi taliter contrahendo non expertes ſcientiæ, vel ſaltem affectatores ignorantiæ videantur: pari modo proles illegitima cenſeatur, ſi ambo parentes impedimentum ſcientes legitimum, præter omne interdictum, etiam in conſpectu eccleſiæ contrahere præſumpſerunt.

Sacerdos, qui contempſerit prohibere matrimonia interdicta, & quilibet clericus etiam regularis, qui interfuit, per triennium à beneficio ſuſpenduntur, & ſi culpa exegerit, etiam gravius puniuntur: ipſi etiam contrahentes contra hoc cap. etiam aliàs licitè, puniendi ſunt, & idem in calumnioſè denunciantibus. hoc dicit, uſq; ad finem. Abbas.

Sanè ſi parochialis ſacerdos tales conjunctiones prohibere contempſerit, aut quilibet etiam regularis, qui eis præſumpſerit intereſſe, per triennium ab officio ſuſpendatur, gravius puniendus, ſi culpæ qualitas poſtulaverit. Sed his, qui taliter præſumpſerint, etiam in gradu conceſſo copulari, condigna pœnitentia injungatur. Si quis autem ad impediendam legitimam copulam malitioſè *b* impedimentum objecerit, canonicam non effugiet ultionem.

DE SPONSA DVORVM.

TITVLVS IV.

CAP. I.

Contrahens ſucceſſivè per verba de præſenti cum duabus, tenetur adhærere primæ. Si autem primò contraxit per verba de futuro, ſecundò per verba de præſenti, adhærebit ſecundæ.

Auguſtinus *de fide pactionis & conſenſus.*

DVobus *c* modis dicitur fides, pactionis, & conſenſus. Si aliquis alicui mulieri fidem fecerit pactionis, non debet aliam *d* ducere: ſi aliam duxerit, pœnitentiam debet agere de fide mentita: maneat tamen cum illa, quam duxit. Non enim reſcindi tantum debet ſacramentum. Si autem fecerit fidem conſenſus, non licet ei aliam ducere: ſi autem duxerit, dimittet ipſam, & adhærebit priori. Eſt autem fides pactionis, quando aliquis promittit alicui fidem, quòd eam ducet, ſi permiſerit eum rem ſecum habere, vel etiam pro conſenſu. Fides autem conſenſus eſt, quando non ſtringit manum, corde tamen & ore conſentit ducere, & mutuò ſe concedunt unus alii, & mutuò ſe ſuſcipiunt.

CAP. II.

Tenet pœnitentiam illius, qui alterius ſponſam de præſenti accipit in uxorem, nec unquam in uxorem eam habere poteſt. hoc dicit, juxta literam.

Ex Brochardo lib. 30.

ACcepiſti illam in *e* uxorem tibi, quam alter ſibi deſponſatam habuerat, dimitte illam: quia nunquam poteſt tibi fieri legitima: & 40. dies in pane & aqua (quod *a* carinam vocant) cum 7. ſequentibus annis pœniteas.

CAP. III.

Sponſalia de præſenti non ſolvuntur per ſequens matrimonium, etiam carnali copula conſummatum.

Alexander III. *Salernitano Archiepiſcopo.*

LIcet *b* præter ſolitum: [1 *& infrà.*] Conſultationi tuæ taliter reſpondem. quòd ſi inter virum & mulierem legitimus conſenſus interveniat de præſenti, ita quidem, quòd unus alterum in ſuo mutuo conſenſu verbis conſuetis expreſsè *c* recipiat, utroque dicente: Ego te accipio in meam, & ego accipio te in meum: ſive ſit juramentum interpoſitum ſive non, non licet mulieri alii nubere. Et ſi nupſerit, etiam ſi carnalis copula ſit ſecuta, ab eo ſeparari debet, & ut ad primum redeat, eccleſiaſtica diſtrictione compelli: Quamvis aliter à quibuſdam prædeceſſoribus noſtris ſit aliquando judicatum.

[1 *Et amplius ſolito multis ſimus & magnis negotiis præditi, & ita quòd non ſit nobis facile, aliquorum conſultationibus reſpondere: illa tamen ſpeciali gratia quam ad perſonam tuam habemus, & fraterna cogimur charitate quid ſentiamus de his ſuper quibus nos conſulit dilect. tua, præſentibus literis volumus aperire. Conſuluiſti nos ſiquidem, utrum ſi inter virum & mulierem præſtito, vel non præſtito juramento, legitimus conſenſus intervenerit & præſenti copula carnali non ſubſecuta, liceat mulieri alii nubere, vel ſi nupſerit alii, & carnalis fuerit copula ſubſecuta, an ab ipſo debeat ſeparari.*]

CAP. IV.

Et qui appellat in cauſa matrimoniali, interdici debet, ne aliud matrimonium contrahat lite pendente: & ſi contraxerit, debet ſeparari.

Idem *Genuen.* d *Archiepiſcopo.*

TVa *e* fraternitas nos conſulu. [1 *& infrà.*] De his verò, quia coram te ſuper deſponſatione facta per conſenſum mutuum de præſenti, controverſiam movent, & appellatione pendente, quam ante ſententiam vel cognitionem cauſæ ad ſedem Apoſtolicam interponunt, accipiunt alias uxores. Hoc arbitramur agendum, ut ſi amodò in tali caſu duxerint appellandum, eis in eccleſia publicè interdicas, ne ante deciſionem cauſæ, aliud contrahant matrimonium. Et ſi contra *f* interdictum eccleſiæ publicè factum venire præſumpſerint, matrimonium tam præſumptuosè contractum poteris irritare.

[1 *Quid de his agere debeamus qui deſponſant aliquas mulieres, & proceſſu temporis antequam eas ducant vel cognoſcant, alias accipiant in uxores. Super quo utique conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd ſi vir & mulier ſeſe recipiunt expreſſè conſenſu de præſenti mutuo, neuter eorum altero ſuperſtite poterit ad alia vota tranſire, & ſi poſſit ad monaſterium tranſmigrare. Verùm ſi inter ipſos non acceſſit conſenſus de præſenti, ſed promiſſio de futuro, videlicet quod uterq; dixit alteri: Ego te recipiam in meam, & ego te in meum, & alius eam mulierem deſponſavit & traduxit: etiam ſi inter primos juramentum fuit, ſicut diximus de futuro hujus deſponſationis intuitu, ſecundum non poterit matrimonium ſeparari, ſed eis eſt de violatione fidei pœnitentia injungenda.*]

CAP. V.

Qui duas per verba de præſenti deſponſat, primam deſponſatam habebit in uxorem, etiam ſi priùs ſecundam cognoverit: nec valet contraria conſuetudo. & hoc ultimum additur ad cap. Licet ſuprà eodem.

---

a *Triden. ſeſſ. 24. de refor. matr. c. 5. & Clem. un. de conſang. & affinit.* b *malitioſum.* c *C. 1. eod. tit. in 1. compil. vid. Ioan. majoris. 4. ſent. diſt. 27. q. 5. & Sot. q. 2. art. 4. verſ. 3. dubium eſt.* d *al. uni: aliam ducere uxorem.* e *Ca. 2. eod. tit. in 1. compil.*

a *Carenam. al. Carentenam. Contius in marg.* b *Ca. 3. eo. tit. in 1. comp.* c *expreſſo.* d *Ianuen. ſed idem eſt.* e *Ca. 7. eo. tit. in 1. compilat.* f *al. ita: & ſi contra interdictum eccleſiæ ita publicè factum, &c.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN